

RP 25/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om Finlands Akademi

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås en ändring av lagen om Finlands Akademi. Ändringar föreslås i paragraferna om Finlands Akademis förvaltningsämbete, styrelse, styrelsens uppgifter och titeln akademiker. Det föreslås att till lagen fogas bestämmelser om rådet för

strategisk forskning som grundas i anslutning till Finlands Akademi och om Akademin kommitté för forskningsinfrastruktur. Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 juli 2014.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
1.1 Lagstiftning och praxis.....	3
Styrelsen för Finlands Akademi	3
Akademiker	3
1.2 Internationell jämförelse	4
Sverige.....	4
Vetenskapsrådet och kommittén för forskningens infrastrukturer	4
Norge.....	4
Forskningsrådet	4
Danmark	5
1.3 Bedömning av nuläget	6
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	7
2.1 Målsättning.....	7
Sammansättningen av Finlands Akademis styrelse.....	7
Rådet för strategisk forskning	8
2.2 De viktigaste förslagen.....	8
Jäv.....	11
Titeln akademiker.....	12
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	12
Samhälleliga konsekvenser	12
Ekonomiska konsekvenser	12
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	14
4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	14
4.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	14
5 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	15
DETALJMOTIVERING	16
1 MOTIVERINGAR TILL LAGFÖRSLAGET	16
2 IKRAFTTRÄDANDE	19
Lag om ändring av lagen om Finlands Akademi.....	20
BILAGA	23
PARALLELLTEXT	23
Lag om ändring av lagen om Finlands Akademi.....	23
BILAGA	28
FÖRORDNINGSUTKAST	28
Statsrådets förordning om ändring av förordningen om Finlands Akademi	28

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Finlands Akademi, som hör till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde, är en finansiär av vetenskaplig forskning, som nått en etablerad ställning i forsknings- och innovationssystemet i Finland och som också har andra nationella och internationella uppgifter inom vetenskaps- och forskningspolitiken. Lagen om Finlands Akademi (922/2009) föreskriver vilka Finlands Akademis uppgifter är. Enligt lagen har Finlands Akademi till uppgift att främja den vetenskapliga forskningen och utnyttjandet av den, utveckla det internationella samarbetet inom vetenskapen, vara sakkunnigorgan i frågor som gäller forskningspolitik, bevilja finansiering för vetenskaplig forskning, forskarutbildning och utveckling av forskningsförutsättningarna, samt utföra andra vetenskapspolitiska sakkunniguppgifter som anges genom förordning av statsrådet eller anförtros Akademien av undervisnings- och kulturministeriet. Utöver bestämmelserna om Akademins uppgifter innehåller lagen bestämmelser om styrelsen för Finlands Akademi och dess uppgifter, om de vetenskapliga forskningsråden, förvaltningsämbetet, forskaranställningar och titeln akademiker.

Forskningsinfrastrukturerna är ett viktigt delområde inom forsknings- och innovationssystemet och har under senare år varit ett särskilt utvecklingsområde både i Finland och i Europa. Finlands första långsiktiga plan för infrastrukturer, dvs. vägvisaren, publicerades 2009. För denna vägvisare valdes 20 forskningsinfrastrukturprojekt på nationell nivå och rekommendationer utfärdades om utvecklandet av forskningsinfrastrukturpolitiken. Ett centralt förslag var att ett organ för forskningsinfrastruktur ska grundas, vilket också forsknings- och innovationsrådet rekommenderade i sina forsknings- och innovationspolitiska riktlinjer 2010. Enligt linjdragningen i regeringsprogrammet (2011) intogs i statsbudgeten för 2012 ett nytt moment (29.40.22) för finansiering av forskningsinfrastrukturprojekt. Samtidigt gav undervis-

nings- och kulturministeriet Finland Akademi i uppgift att förvalta den nationella forskningsinfrastrukturpolitiken och att tillsätta en nationell sakkunniggrupp för denna uppgift. Den nationella sakkunniggrupp för forskningsinfrastrukturer som Finlands Akademi tillsatte våren 2012 har berett en uppdatering av vägvisaren för forskningsinfrastrukturer samt utfärdat rekommendationer om finansiering av forskningsinfrastrukturprojekt, för vilka finansieringsbesluten fattats av en sektion som tillsatts av Finlands Akademis styrelse. Den nationella sakkunniggruppen för forskningsinfrastruktur har en bred bas och i den är förutom Finlands Akademi också de centrala ministerierna, Tekes, universitet, forskningsinstitutionerna och yrkeshögskolorna representerade.

Styrelsen för Finlands Akademi

Styrelsen för Finlands Akademi styr och övervakar Finlands Akademis verksamhet. Till styrelsen hör utom generaldirektören och ordförandena för de vetenskapliga forskningsråden tre medlemmar som förordnas av statsrådet för tre år i sänder. Av de utomstående medlemmarna förutsätts erfarenhet av forskningsarbete och tillräcklig vetenskapspolitisk sakkunskap. Statsrådet förordnar styrelsens ordförande och vice ordförande bland de utomstående medlemmarna. Samma person kan utses till medlem i styrelsen för högst två mandatperioder i följd.

Akademiker

Republikens president kan på framställning av Akademins styrelse tilldela synnerligen förtjänta finländska eller utländska vetenskapsidkare titeln akademiker. Antalet utländska akademiker är inte begränsat. Enligt den nuvarande lagen kan högst tolv finländska vetenskapsidkare samtidigt inneha titeln akademiker.

1.2 Internationell jämförelse

Sverige

Vetenskapsrådet och kommittén för forskningens infrastrukturer

I Sverige är Vetenskapsrådet det finansierings- och sakkunnigorgan för vetenskaplig forskning som motsvarar Finlands Akademi. Vetenskapsrådets huvuduppgifter är att finansiera vetenskaplig forskning, fungera som vetenskapspolitiskt sakkunnigorgan och främja vetenskaplig kommunikation. I dess uppgifter ingår också att finansiera och planera infrastrukturer för forskning.

Den finansiering som Vetenskapsrådet fördelar är konkurrensutsatt forskningsfinansiering, som beviljas de bästa projekten på basis av ansökningar och kollegial bedömning. Vetenskapsrådet finansierade 2012 vetenskaplig forskning med cirka 5 miljarder kronor (cirka 560 miljoner euro). Av denna finansiering fördelades cirka 27,5 % på infrastrukturer för forskning.

Vetenskapsrådet är underställt Utbildningsdepartementet. Lagen om Vetenskapsrådet (2000:662) innehåller tre paragrafer, enligt vilka Vetenskapsrådets uppgift är att finansiera forskning av högsta vetenskapliga kvalitet, och fler än hälften av ledamöterna i Vetenskapsrådets styrelse ska representera högskolor. Regeringen utser ledamöterna i Vetenskapsrådets styrelse. Dessutom kan regeringen meddela närmare föreskrifter om Vetenskapsrådets uppgifter och interna organisation samt om hur ledamöterna i Vetenskapsrådets styrelse ska utses.

I förordningen med instruktion för Vetenskapsrådet (2009:975) finns närmare bestämmelser om bland annat Vetenskapsrådets uppgifter, styrelse och forskningsråd. Vetenskapsrådets styrelse har nio ledamöter, av vilka sex väljs bland medlemmarna i forskningsråden och tre utses av regeringen. Mandatperioden för styrelsens ledamöter är tre år och ledamöterna får utses för högst två mandatperioder i följd.

Vetenskapsrådet har tre vetenskapliga ämnesråd (humaniora och samhällsvetenskap, medicin och hälsa samt naturvetenskap och teknikvetenskap) samt ett råd för forskning-

ens infrastrukturer och två kommittéer (den utbildningsvetenskapliga kommittén, kommittén för konstnärlig forskning). Dessutom kan Vetenskapsrådet tillsätta andra kommittéer. De vetenskapliga ämnesråden har nio medlemmar, utom ämnesrådet för medicin och hälsa, som har 11 medlemmar.

Vetenskapsrådet beslutar utom om planeringen av de långsiktiga användningsmöjligheterna för forskningsinfrastrukturerna också om finansieringen av forskningsinfrastrukturerna i de ärenden som rådet närmare bestämmer. Vetenskapsrådet utser ordföranden och ledamöterna i kommittén för forskningens strukturer. Vetenskapsrådet beslutar om antalet ledamöter, men flertalet av ledamöterna ska vara forskare inom olika områden.

Kommittén för forskningens infrastrukturer har nu förutom ordföranden 12 ledamöter. Nio av ledamöterna är forskare inom olika områden och de utses på förslag av de vetenskapliga ämnesråden. Tre ledamöter representerar andra forskningsfinansiärer (Vinnova, Formas, Forte). Ledamöternas mandatperiod är tre år och den kan förlängas med en andra tre års period.

Till förordningen om Vetenskapsrådet har 2013 fogats en paragraf, enligt vilken Vetenskapsrådet ska tillsätta en samarbetsgrupp tillsammans med andra nationella forskningsfinansiärer (Vinnova, Formas, Forte, Energimyndigheten). Samarbetsgruppens uppgift är att uppgöra analyser, strategier och forskningsprogram samt ge förslag till utvecklande och förnyande av forskningsverksamheten.

Norge

Forskningsrådet

I Norge har funktionerna för finansiering av vetenskaplig, praktiskt förankrad, tillämplig och strategisk forskning nationellt koncentrerats till Forskningsrådet. Forskningsrådet har också till uppgift att vara den huvudsakliga forskningspolitiska rådgivaren för Norges regering, statsförvaltningen och forskningssamfundet. En av rådets centrala uppgifter är att försäkra sig om att Norge satsar tillräckligt på forsknings- och utvecklingsarbete.

Forskningsrådets uppgift är att identifiera Norges forskningsbehov och rekommendera nationella prioriteringsområden, vilket det gör genom riktade finansieringsinstrument. Forskningsrådet kan strategiskt styra främjandet av nya vetenskapsområden, skapandet av förutsättningar för högklassig forskning och beaktande av nya samhällsbaserade initiativ inom forskningen.

Forskningsrådets styrelse, styrelsens ordförande och viceordförande samt ordförandena för de fyra vetenskapliga enheterna utses av kungen för en mandatperiod på fyra år. Av medlemmarna förutsätts kännedom om forskning, affärsverksamhet, industri och samhällsfrågor. De nio medlemmarna har sammanlagt två suppleanter, som inte är personliga ersättare. Medlemmarna kan utses för högst två mandatperioder i följd.

Forskningsrådet leds av Norges undervisnings- och kulturministerium, men rådet för årligen i samband med budgetbehandlingen enskilda förhandlingar med Norges alla sexton ministerier. Rådets uppgift är att samordna ministeriernas syn på forskning och identifiera de nationella prioriteringarna.

I bakgrundsrapport för en utvärdering av Forskningsrådet som gjordes nyligen (Technopolis 31.8.2012) lyfte utvärderarna fram att det också med tanke på resurseringen är en utmaning att samtidigt sköta uppgifter som täcker hela forskning- och innovationssystemet och både finansiering, samordning av intressen och strategisk rådgivning.

Danmark

I Danmark genomfördes 2007 efter en beredning på bred bas, som utgick från organisationerna, en omfattande sammanslagning av universitet och forskningsanstalter. Efter reformen finns det i Danmark åtta universitet och fyra statliga forskningsinstitut. Finansieringen i statsbudgeten av de forskningsinstitut som slagits samman med universitet överfördes i huvudsak till det nuvarande högskole- och vetenskapsministeriet. Hos de ministerier som tidigare styrde forskningsinstitutionen kvarstod finansieringen för anskaffning av utredningar och myndighetsåtgärder från aktörer inom forsknings- och innovationssystemet.

Reformen utvärderades redan 2009. Den huvudsakliga kritiken riktades mot fyra forskningsinstitut som vägrat gå med på en sammanslagning (behovet av en sammanslagning borde utvärderas på nytt) samt på ett universitet som behållit sin självständiga ställning (universitetet hade dock klarat sig bra i systemet). I en senare, inte lika grundlig, utvärdering som nyligen blev klar konstaterades att då ministerierna mera fritt än tidigare kunnat skaffa den information de behöver från olika aktörer inom forskningssystemet så har särskilt den forskning som betjänar det politiska beslutsfattandet blivit mera transparent än tidigare och motiverats mera utgående från behoven.

Danmark grundade i slutet av 2013 en Innovationsfond (1,5 miljarder danska kronor, dvs. ca 200 miljoner euro), för strategisk forskning, utveckling av nyskapande teknologi och innovationsverksamhet. Målet är att man genom denna finansiering försäkras om att de investeringar som görs i forsknings- och utvecklingsverksamhet leder till lösningar på utmaningarna i samhället samt tillväxt och nya arbetsplatser. Fonden bildades genom att rådet för strategisk forskning (DSF), den nationella fonden för nyskapande teknologi (HTF) och teknologi- och innovationsrådet (RTi) gick samman. Fonden har 50 anställda, som utöver uppgifter som gäller finansiering av strategisk forskning också sköter uppgifter som gäller Europeiska unionens forskningsfinansieringsinstrument.

Syftet är att genom Innovationsfonden stöda den offentliga och den privata sektorns gemensamma projekt och partnerskap. Vid allokeringen av finansieringen beaktas samhällets och näringslivets behov. Finansiering kan sökas av alla aktörer. Detta inkluderar också forskning som bedrivs utomlands till förmån för utveckling av det danska samhället eller främjande av Danmarks strategiska prioriteringar. Fonden leds av en oberoende styrelse, som beslutar om finansieringen samt om prioriteringen och utvecklandet av finansieringsinstrument. Då fonden grundades fattade man också beslut om andra utvecklingsåtgärder som gäller forsknings- och innovationssystemet i Danmark för att svara mot utmaningarna i den snabbt föränderliga verksamhetsomgivningen.

Enligt den regeringsproposition som behandlas av Danmarks parlament (Lovforslag nr. L 107, Folketinget 2013—14) ska fondens beslutande organ bestå av ordförande och åtta medlemmar, som utses av högskole- och vetenskapsministeriet. När det gäller sammansättningen förutsätts dubbel majoritet, dvs. majoriteten av medlemmarna ska ha erfarenhet från den privata sektorn och majoriteten ska också vara erkända forskare eller aktiva forskare. I praktiken betyder detta att en del av medlemmarna ska företräda både den privata sektorn och sakkunskap inom forskningen. Dessutom ska bland medlemmarna finnas kompetens bl.a. inom teknologisk utveckling och innovationsverksamhet, strategisk forskning, utnyttjande och kommersiell användning av forskningsresultat, finansiering av forsknings- och innovationsverksamhet och internationellt samarbete inom forskning och utvecklings- och innovationsverksamhet. Medlemmarna utses för tre år och kan väljas för ytterligare en period.

1.3 Bedömning av nuläget

Då också utvärderingen av forsknings- och innovationsrådet blev klar i mars 2014 innebär det att alla de centrala delarna av forsknings- och innovationssystemet i Finland nyligen har utvärderats. Finlands Akademi utvärderades av en internationell forskargrupp samt av panel bestående av förtjänta forskare. I slutledningarna och rekommendationerna på basis av utvärderingen av Finlands Akademi (UKM 2013:14) föreslogs bland annat att Finlands Akademis roll ska utvidgas till att omfatta också finansiering av strategisk forskning vid sidan av traditionella forskningsobjekt och att vissa ändringar görs i sammansättningen av Finlands Akademis styrelse.

Då den internationella utvärderingen av Finlands Akademi genomfördes pågick beredningen av statsrådets principbeslut om en totalreform av forskningsinstituterna och forskningsfinansieringen (5.9.2013). Enligt principbeslutet ska till Finlands forsknings- och innovationsfinansiering fogas ett finansiellt instrument för strategisk forskning och för detta ändamål ska ett råd för strategisk forskning grundas vid Finlands Akademi.

Rådets åtta medlemmar och ordförande ska utses av statsrådet på föredagning av undervisnings- och kulturministeriet. Enligt statsrådets principbeslut om en totalreform av forskningsinstituterna och forskningsfinansieringen (5.9.2013) ska rådet för strategisk forskning ge initiativ om centrala tema- och prioritetsområden till statsrådet, som i sitt allmänna sammanträde i samarbete mellan statsrådets kansli och de övriga ministerierna beslutar om de centrala tema- och prioritetsområdena för finansieringen av strategisk forskning. Vid beredningen av besluten hörs sakkunniga inom forskningen samt forsknings- och innovationsrådet. I principbeslutet konstateras också att statsrådet eller ministerierna inte ska delta i allokeringen av finansiering till enskilda forskningsprojekt eller -grupper.

Sammansättningen av styrelsen för Finlands Akademi reviderades 2010 och styrelsen har i den nya sammansättningen fungerat effektivare och mera transparent än tidigare och gett den finländska forskningen större synlighet både nationellt och internationellt. För att ytterligare förbättra Finlands Akademis förmåga att reagera är det ändå viktigt att Finlands Akademis förvaltningsstruktur förnyas så att Akademien får mera rörelsefrihet och snabbare kan ändra prioriteringarna. Ändringen av sammansättningen av Finlands Akademis styrelse togs i den internationella utvärderingen upp som en rekommendation uttryckligen med motiveringen att den förbättrar reaktionsförmågan.

Sakkunniggruppen för infrastrukturer för den nationella forskningen har på en kort tid fått i gång en verksamhetsmodell, som ger en klarare helhetsbild av forskningsinfrastrukturerna för den nationella forskningen, planeringen av verksamheten samt deltagandet i branschens internationella utveckling. Det har dock varit ett problem att sakkunniggruppen inte kunnat utöva offentlig makt och inte kunnat besluta om finansiering av infrastrukturer för forskningen. Finansieringsbesluten har fattats av en sektion som Finlands Akademis styrelse tillsatt. Därför har den nuvarande verksamhetsmodellen visat sig vara en besvärlig och otillräcklig lösning. Målet är att etablera verksamheten så att den blir en

del av Akademin struktur och etablerade förvaltningsförfarande.

Genom att ansvaret för planeringen och uppföljningen av forskningens infrastrukturer fogas till lagen om Finlands Akademi förbättras framsynen och transparensen och det blir möjligt att samordna den verksamhet som bedrivs av de vetenskapliga råden, kommittén för forskningsinfrastruktur samt rådet för strategisk forskning. Dessutom stärks den ställning som kommittén för forskningsinfrastruktur har i frågor som gäller forskningens infrastrukturer.

Statens finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet uppgick 2013 till cirka 2 miljarder euro. Av detta belopp beviljades som konkurrensutsatt forskningsfinansiering till Finlands Akademi cirka 330 miljoner euro och till Innovationsfinansieringsverket Tekes cirka 540 miljoner euro. För grundfinansiering av universitetens forskningsverksamhet beviljades cirka 570 miljoner euro och för de statliga forskningsinstituterna cirka 300 miljoner euro. Därtill fördelades cirka 260 miljoner euro på universitetssjukhusens och yrkeshögskolornas forsknings- och utvecklingsverksamhet samt på ministeriernas obundna forskningsanslag.

I forsknings- och innovationssystemet ingår i framtiden tre instrument för konkurrensutsatt forskningsfinansiering och för dessa ansvarar Finlands Akademi, Innovationsfinansieringsverket Tekes och rådet för strategisk forskning. Detta innebär att det vid sidan av finansieringsinstrumenten för vetenskaplig forskning och innovationer skapas ett nytt finansieringsinstrument för strategiskt inriktad forskning och detta instrument ska från och med 2017 med cirka 57 miljoner euro finansiera problemfokuserad forskning, vars syfte är att finna lösningar på betydande samhällseliga utmaningar och problem.

Finlands Akademi har till uppgift att främja den vetenskapliga forskningen och utnyttjandet av den, utveckla det internationella samarbetet inom vetenskapen, vara sakkunnigorgan i frågor som gäller forskningspolitik och bevilja finansiering för vetenskaplig forskning och annat främjande av forskning. Finlands Akademi är den viktigaste organisationen för finansiering av vetenskaplig forskning. Akademin finansiering baseras i första

hand på kvalitet och konkurrens. Över 80 procent av den forskningsfinansiering som Akademin beviljar riktas till forskning som bedrivs vid universiteten. Den viktigaste delen av Akademin finansiering riktas till forskarbaserade forskningsprojekt, andra viktiga finansieringsobjekt är bland annat forskningsprogrammen och spetsenheterna inom forskningen.

Innovationsfinansieringsverket Tekes har till uppgift att genom sin sakkunskap och finansieringsverksamhet främja såväl utvecklingen av teknologier och innovationer som ett omfattande utnyttjande av forsknings- och innovationsverksamhetens resultat i näringsverksamheten och arbetslivet samt på annat håll i samhället och att utveckla kapitalplaceringsmarknaden i ett tidigt skede. Tekes främjar forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet genom att tillhandahålla finansiering och i samband med den sakkunskap och möjligheter till nätverkande. Tekes finansieringsinstrument är understöd och lån.

Tekes kunder är företag, högskolor, forskningsanstalter och aktörer som tillhandahåller offentlig service. Ungefär en tredjedel av Tekes forskningsfinansiering används för att stöda forskning vid högskolor och forskningsanstalter och återstoden för att stöda företags produktutveckling. Den forskning som Tekes finansiering är mest inriktad på forskning som stöder näringslivets behov.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

2.1 Målsättning

Sammansättningen av Finlands Akademis styrelse

I syfte att förbättra Finlands Akademis reaktionsförmåga föreslås att sammansättningen av Finlands Akademis styrelse och förvaltningsstrukturen revideras så att rörelsefriheten ökar och det blir möjligt att snabbare än nu ändra prioriteringarna för finansieringen.

För att effektivisera den nationella samordningen av forskningsinfrastrukturerna, förbättra förutsebarheten och öka transparensen i processerna för beredning av finansierings-

beslut är det befogat att ta med bestämmelser om den nationella sakkunniggruppen för forskningens infrastrukturen i lagen om Finlands Akademi i stället för att den regleras genom beslut av undervisnings- och kulturministeriet. Kommittén för forskningsinfrastrukturer förslås bli ett organ inom Akademien, om vars uppgifter föreskrivs genom lag.

Rådet för strategisk forskning

Genom förslaget verkställs när det gäller rådet för strategisk forskning statsrådets principbeslut om en totalreform av forskningsinstituterna och forskningsfinansieringen (5.9.2013). Enligt principbeslutet breddar man avsevärt den konkurrensutsatta finansiering som stöder samhällspolitiken och samhällets funktioner och tjänster i syfte att stärka den strategiska forskningen. Vid sidan av de finansiella instrumenten för vetenskaplig forskning och innovation inrättas en tredje pelare för konkurrensutsatt finansiering, ett finansiellt instrument för strategiskt inriktad forskning. Rådet för strategisk forskning, som grundas i anslutning till Finlands Akademi, finansierar problemfokuserad forskning som syftar till att finna lösningar på stora utmaningar och problem i samhället. Rådet för strategisk forskning blir en ny verksamhetsform vid Finlands Akademi. Om rådet föreskrivs genom lagen om Finlands Akademi.

Som en administrativ förändring, utöver ändringen av sammansättningen av Finlands Akademis styrelse, är avsikten att göra verksamheten vid Akademins organ mera flexibel genom att medlemmarna inte längre enbart på grund av sitt anställningsförhållande ska vara jäviga att behandla ärenden som gäller högskolor eller forskningsinstitut.

2.2 De viktigaste förslagen

Sammansättningen av Finlands Akademis styrelse ändras så att det antal medlemmar som enligt lagen utses av statsrådet utökas och ordförandena för vetenskapliga forskningsråden inte längre är styrelsemedlemmar i Finlands Akademi, men har närvaro- och yttranderätt i Akademins styrelse.

Dessutom kommer ordförande för rådet för strategisk forskning och ordförande för kommittén för forskningsinfrastrukturer, som i enlighet med statsrådets principbeslut om en totalreform av forskningsinstituterna och forskningsfinansieringen (5.9.2013) grundas vid Finlands Akademi, att ha samma ställning i Finlands Akademis styrelse, dvs. vara styrelsemedlemmar med närvaro- och yttranderätt.

Kommittén för forskningsinfrastrukturer. För att effektivera den nationella samordningen av infrastrukturen för forskningen, förbättra allokeringen av finansieringen och framsynen i beredningsprocesserna för finansieringsbesluten samt öka transparensen är det skäl att ta med bestämmelser om den nationella sakkunniggruppen för forskningsinfrastrukturer i lagen om Finlands Akademi i stället för i ett beslut av undervisnings- och kulturministeriet.

Syftet med den finansiering som beviljas av rådet för strategisk forskning är att stärka forskning som betjänar samhällspolitiken och utvecklandet av samhällsfunktionerna. Finansiering beviljas för forskning som syftar till att söka lösningar på betydande samhälls- utmaningar. Det innebär att finansieringen allokeras på bred bas för forskning kring olika betydande och stora utmaningar som samhället ställs inför, bl.a. forskning som stöder konkurrenskraften och förnyandet av näringslivet, utvecklingen av arbetslivet och av den offentliga sektorn.

Med *strategisk* forskning avses i detta sammanhang långsiktig, problemfokuserad och vetenskapligt högklassig forskning som stöder samhällspolitiken och utvecklandet av samhällets funktioner och tjänster i syfte att finna lösningar på stora utmaningar och problem i samhället.

Genom det nya finansieringsinstrumentet för strategisk forskning kanaliseras en del av den nuvarande forskningsfinansieringen enligt vad statsrådet fastställer till forskning kring olika betydande och stora utmaningar som samhället ställs inför – bl.a. forskning som främjar konkurrenskraften och förnyandet av näringslivet, utvecklingen av arbetslivet och forskning som stöder utvecklingen av den offentliga sektorn. Målet är också att göra det möjligt att inrikta forskningen i en-

lighet med samhällets föränderliga informationsbehov och på mindre utforskade områden. Tidsspannet för de forskningsprojekt som genomförs med finansiering genom finansieringsinstrumentet för strategisk forskning ska vara 3—6 år. Syftet med finansieringsinstrumentet för strategisk forskning är inte att finansiera kortvariga utrednings-, uppföljnings- eller utvärderingsbehov.

Valet av temaområden och projekt som ska finansieras sker genom ett förfarande i tre steg. Rådet för strategisk forskning ger först ett initiativ till statsrådet om centrala tema- och prioriteringsområden för den strategiska forskningen. Vid beredningen av initiativet hör rådet för strategisk forskning bland annat företrädare för högskolorna, forskningsinstitutet och vetenskapssamfundet samt experter på utnyttjande av forskningsresultat.

Statsrådet samordnar på basis av initiativet från rådet för strategisk forskning beredningen av statsrådets beslut i samarbete med de olika ministerierna och hör sakkunniga inom forskning och forsknings- och innovationsrådet. Statsrådets allmänna sammanträde beslutar om de viktigaste tema- och prioriteringsområdena. Temaområdena väljs så att de är viktiga för Finland, relevanta med tanke på lösningen av samhällsliga problem och utvecklar nya kombinationer av kunskaper och forskning. Temaområden ska i allmänhet vara multidisciplinära, mångvetenskapliga och med tanke på sin livscykel långsiktiga. Avsikten är att statsrådet årligen fattar beslut om tema- och prioriteringsområdena för den strategiska forskningen.

På basis av statsrådets beslut bestämmer därefter rådet för strategisk forskning om programstrukturen för forskningsverksamheten, om programmets omfattning, valet av forskningsprojekt och finansieringen samt om inrättande av nödvändiga besluts- och övriga stödstrukturer. Valet av projekt sker på basis av öppen ansökan. Statsrådet och ministerierna deltar inte i allokering av finansiering till enskilda forskningsprogram eller -projekt.

Rådet för strategisk forskning väljer de projekt som finansieras utgående från en bedömning av deras samhällsliga betydelse, genomslagskraft och forskningens kvalitet. Rådet för strategisk forskning beslutar själv

om de mera detaljerade kriterierna för valet av projekt och kan då granska till exempel hur strategiskt adekvata och hur problem- och lösningsfokuserade projekten är, deras genomslagskraft, hur väl de motsvarar efterfrågan, om de genererar ett mervärde, om de är multidisciplinära samt forskningens kvalitet.

Antalet program som inrättas utgående från de valda temaområdena och antalet projekt som finansieras bör vara begränsat för att man genom finansieringen ska uppnå en forskning som har önskad genomslagskraft och effektivitet och som finner nya lösningar på betydande utmaningar i samhället. Antalet program och projekt bör också stå i proportion till finansieringsbeslutets volym, så att kostnaderna för administreringen av dem inte blir alltför höga i relation till den.

Rådet för strategisk forskning ska enligt paragrafens 1 mom. 4 punkten utom för program och projektbeslut också svara för uppföljningen av forskningsprojekten och för utvärderingen av deras genomslagskraft. Enligt de allmänna principerna för offentlig forskningsfinansiering beslutar Finlands Akademi om de godtagbara kostnaderna för projekten och dessa ersätts till fullt belopp. Finansieringen kan också vara nationell motfinansiering för EU-projekt och andra internationella forskningsfinansiärers projekt om projekten svarar mot de tema- och prioriteringsområden som statsrådet fastställt och mot rådets programstruktur.

När det gäller valet av forskningsteman, besluten om forskningsprojekt och finansieringen av projekten samt tidsspannet för forskningsverksamheten skiljer sig finansieringsinstrumentet för strategisk forskning från det finansieringsinstrument som inrättas för forsknings- och utredningsverksamhet som stöder statsrådets beslutsfattande i samhällsfrågor. Anslagen för forsknings- och utredningsverksamhet som samlas in för statsrådets bruk är gemensamma för hela statsrådet och de riktas till gemensamma projekt, horisontella projekt och ministeriernas förvaltningsområdesspecifika forsknings- och utredningsprojekt som stöder beslutsfattandet. Tidsspannet för den forsknings- och utredningsverksamhet som stöder statsrådets beslutsfattande är i allmänhet 1—3 år.

Forsknings- och utredningsverksamheten omfattar huvudsakligen utredningar, prognoser, forskningsöversikter, uppföljningsundersökningar och utvärderingar. I planen för statsrådets forsknings- och utredningsverksamhet allokeras finansiering för forsknings- och utredningsverksamhet som är gemensam för statsrådet och för forsknings- och utredningsverksamhet som stöder ministeriernas områden. Statsrådets kansli sammanställer planen och anvisar en planerlig projektfinansiering till de styransvariga ministerierna.

Funktionellt kopplas rådet för strategisk forskning till Finlands Akademi förvaltningsämbete och Finlands Akademi styrelses beslut gäller rådet till den del det är fråga om förvaltningsämbetets verksamhetspraxis. Målet är att vid administrationen av rådet använda samma verksamhetsätt som inom Akademiens förvaltningsämbete för att garantera att datasystemen är kostnadseffektiva. Ordföranden för rådet för strategisk forskning har liksom ordförandena för de vetenskapliga forskningsråden och ordföranden för kommittén för forskningsinfrastruktur närvaro- och yttranderätt i Finlands Akademi styrelse. För finansieringen av strategisk forskning grundas ett eget moment i statsbudgeten, med fullmakt att bevilja anslag och ett årligt förslagsanslag, vilket möjliggör beslut om finansiering för flera år i taget, till exempel för 3—6 år. Finansieringen av forskningsprojekt beviljas till fullt belopp. De projekt som får finansiering följs upp under den tid de pågår. Uppföljningen omfattar både resultaten och användningen av finansieringen. För att verifiera att finansieringsinstrumentet för strategisk forskning fungerar måste man granska programverksamheten och projektens genomslagskraft också efter att projektet har avslutats.

Rådet för strategisk forskning kan bevilja nationell motfinansiering för EU-projekt och andra internationella finansiärers forskningsprojekt om projekten svarar mot de tema- och prioritetsoverråden som statsrådet fastställt och mot rådets programstruktur. Utgångspunkten är att finansiering kan beviljas också till utländska sammanslutningar om projektet hänför sig till de strategiska forskningsprogrammen och om det i statsbudgeten

finns finansiering som kan allokeras för detta.

Man försäkras sig om att de tema- och prioritetsoverråden som finansieras av de vetenskapliga forskningsråden, kommittén för forskningsinfrastruktur och rådet för strategisk forskning kompletterar varandra och undviker oplanerad överlappning genom ett förfarande där Finlands Akademi styrelse styr den praktiska verksamheten för alla de organ som bereder och beviljar finansiering inom Finlands Akademi eller i anknytning till Finlands Akademi.

Som en del av Finlands Akademi följer kommittén för forskningsinfrastruktur upp och utvecklar den nationella och internationella forskningsinfrastrukturverksamheten, bereder och föredrar för godkännande av Finlands Akademi styrelse en långsiktig plan för forskningsinfrastruktur, beslutar om valet av forskningsinfrastrukturprojekt samt svarar för uppföljningen av forskningsinfrastrukturpolitiken och -projekten. Att kommittén för forskningsinfrastruktur har till uppgift att finansiera nationellt betydande forskningsinfrastruktur innebär i första hand att finansieringsbesluten hänför sig till det moment som i statsbudgeten anvisats för detta ändamål. Om medlemsavgifter för internationella forskningsinfrastruktur (exempelvis CERN och ESO) beslutas i Finlands Akademi övriga organ. Akademiens styrelse kan också anvisa kommittén för forskningsinfrastruktur andra anslag att besluta om. Också de vetenskapliga forskningsråden fattar alltså beslut om finansiering av infrastruktur för den forskning som hör till deras verksamhetsområde. Till den helhet av forskningsinfrastruktur som utvecklas och följs upp nationellt ska också höra sådana internationella infrastruktur som Finland är med om att upprätthålla, eller har som mål att delta i, genom medlemsavgifter eller motsvarande. Beredningen och verksamheten inom infrastruktur för forskning sker ofta i form av internationellt samarbete, och därför ingår det i kommitténs uppgifter att följa med den internationella och europeiska utvecklingen. Ordföranden för kommittén för forskningsinfrastruktur har, liksom ordförandena för de vetenskapliga forskningsråden och ordföranden för rådet för strategisk forskning, närva-

ro- och yttranderätt Finlands Akademi styrelse.

Jäv

Före universitetsreformen har det undantag som gäller statliga anställningsförhållanden kunnat tillämpas också i Akademiens beslutsfattande då en medlem i ett råd eller en kommitté haft ett anställningsförhållande till universitetet. Universitetet blev vid ingången av år 2010 självständiga juridiska personer, varför detta undantag inte längre kan tillämpas på universitetens personal.

I kommunallagen finns motsvarande bestämmelse om jäv på grund av anställningsförhållande i undantagsbestämmelsen (52 §), med hänvisning till en effektivare koncernstyrning: ”då skulle medlemmar i kommunstyrelsen eller andra organ samt ledande tjänstemän kunna delta också i styrelsearbetet i en samkommun eller ett dottersamfund. Genom den ändring som föreslås i bestämmelsen om samfundsjäv skulle det vara möjligt att bättre utnyttja den sakkunskap som förvärvats i dottersamfundets förvaltning i kommunens eget beslutsfattande.”

Genom denna bestämmelse har man velat göra det möjligt att den sakkunskap som en person förvärvat i dottersamfundets förvaltning kan utnyttjas i de förtroendevaldas verksamhet och i de kommunala organens beslutsfattande.

På motsvarande sätt är det nödvändigt att i Akademin sådan sakkunskap som förvärvats inom vetenskapssamfundet – vid högskolor och forskningsinstitut – kan utnyttjas i Akademiens beslutsfattande. Detta är en väsentlig och grundläggande fördel och målsättning i råds- och kommittésystemet, som efter universitetsreformen äventyrats av jäv på grund av anställningsförhållande.

Flertalet av medlemmarna i Akademiens forskningsråd står i anställningsförhållande till något finländskt universitet. Bestämmelsen om jäv på grund av anställningsförhållande gör det möjligt att också i framtiden utnämna forskare som är anställda vid ett universitet till medlemmar i Akademiens vetenskapliga forskningsråd. På så sätt kunde aktiva forskare anlitas i Akademiens besluts-

fattande också i framtiden. De vetenskapliga forskningsråden kan då hålla kvar den sakkunskap som garanterar den höga nivån på Akademiens beslut om forskningsfinansiering. Dessutom kunde den sakkunskap som förvärvats i forskningsorganisationernas förvaltning utnyttjas i Akademiens eget beslutsfattande.

Inom statsförvaltningen tillämpas jävbestämmelser också inom statsrådet och ministerierna då de behandlar ärenden som gäller statens affärsverk eller juridiskt självständiga enheter. Statsrådet och ministerierna svarar för lagberedning och granskning som gäller olika sektorer, varför det finns särskilda grunder att försäkra sig om att statsrådets medlemmar och ministeriernas tjänstemän är oberoende. Akademin har inte motsvarande befogenheter i förhållande till universitet eller andra forskningsinstitut, och därför kan för Akademiens del inte bestämmelserna om jäv på grund av anställningsförhållande bedömas på samma grunder som i statsrådet och ministerierna. Bestämmelserna om jäv i Akademin kan alltså avvika från bestämmelserna om jäv inom statsförvaltningen.

Enligt propositionen är en person som är anställd vid ett universitet eller något annat forskningsinstitut inte jävig att delta i behandlingen av ett ärende i Akademiens styrelse, i ett forskningsråd, en sektion eller något annat organ, om han står i anställningsförhållande till ett universitet eller ett annat forskningsinstitut.

Det undantag som föreslås gäller endast jäv på grund av ett anställningsförhållande. Om en person som avses i bestämmelsen om jäv på grund av anställningsförhållande anses dra särskild nytta av eller förorsakas särskild skada av ett beslut som ska fattas, exempelvis på grund av sitt samfundsrättsliga ansvar, är han fortfarande jävig med stöd av intressejäv.

Med hänvisning till ovanstående förestås att till lagen om Akademin fogas en ny 12a §, som föreskriver ett undantag från förvaltningslagens bestämmelse om jäv på grund av anställningsförhållande. Syftet med den föreslagna ändringen är att möjliggöra en sakkunskap på så hög nivå som möjligt i Akademiens beslutsfattande genom en uppluck-

ring av bestämmelserna om jäv i den allmänna lagen.

Titeln akademiker

Det föreslås att det högsta antalet finländska akademiker ökas från 12 finländska akademiker till 16 akademiker. Det finländska vetenskapssamfundet har blivit större och forskningens nivå har stigit sedan det högsta antalet finländska akademiker fastslogs. Genom att antalet finländska akademiker utökas får man också större möjligheter att utnyttja akademikernas sakkunskap och prestige för att stärka vetenskapens ställning i samhället.

3 Propositionens konsekvenser

Samhälleliga konsekvenser

Propositionen kan om alla mål uppfylls ha betydande verkningar när det gäller att stärka verksamhetsförutsättningarna för den finländska forsknings- och innovationsmiljön och en kompetensbaserad tillväxt inom nationalekonomin. Vid sidan av den nationella planeringen och förvaltningen av infrastrukturhelheten för forskningen blir deltagande och påverkan inom också den internationella infrastrukturutvecklingen hela tiden allt viktigare. Endast i en miljö som svarar mot tidens krav kan utbildnings- och forskningssystemet uppnå internationell framgång och gå i bräschen för utvecklingen.

Om målen för detta förslag uppfylls har det positiv inverkan inte endast på det offentliga forskningssystemet utan också på företagets verksamhet. Om rådet för strategisk forskning lyckas välja lämpliga tema- och prioriteringsområden kan en relativt anspråkslös finansiering ha verkningar på en hel sektors verksamhetsförutsättningar eller affärsverksamhet. Den finansiering som beviljas av rådet för strategisk forskning riktas till forskning vars ändamål är att finna lösningar på viktiga utmaningar i samhället. Avsikten är att den strategiska forskningen ska stöda samhällspolitiken och utvecklandet av samhällsfunktionerna genom att producera problemfokuserad, långsiktig forskning i programform.

Ekonomiska konsekvenser

Propositionen ökar inte statens utgifter, men den kan ha betydande ekonomiska konsekvenser särskilt för statens forskningsinstitut.

Då den strategiskt inriktade forskningsfinansieringen samlas blir det möjligt att rikta in resurserna på nytt enligt samhällets förändringsbehov. Finansiering överförs från statens forskningsinstitut, Finlands Akademi och Tekes till den verksamhet som bedrivs av det råd för strategisk forskning som grundas vid Finlands Akademi. Dessutom överförs finansiering från statens forskningsinstitut till statsrådets kansli för att användas av ministerierna för forsknings-, utvärderings- och utredningsverksamhet som gäller direkta informationsbehov. Av den offentliga finansierings belopp, som 2013 uppgick till cirka 2 miljarder euro, ökar den offentliga konkurrensutsatta finansierings belopp med några procent. För de statliga forskningsinstitut som omfattas av den konkurrensutsatta finansieringen minskar å andra sidan statens andel av grundfinansieringen, vilket påverkar upprätthållandet och förbättrandet av kompetensen och konkurrensförmågan. Statsrådet har centraliserat till sitt förfogande flera ekonomiska instrument för det forskningsbase-rade beslutsfattandet. För Finlands Akademis förvaltningsämbete medför de planerade förändringarna behov av tilläggsresurser, t.ex. personal och lokaler för den verksamhet som bedrivs av rådet för strategisk forskning.

I det finansiella instrumentet för strategisk forskning samordnas den konkurrensutsatta forskningsfinansiering som stöder samhällspolitiken och samhällets funktioner och tjänster så att 57 miljoner euro står till förfogande för strategisk forskningsfinansiering 2017. Finansieringsinstrumentet för strategisk forskning har 2015 till sitt förfogande anslag till ett belopp av 16 miljoner euro, 2016 anslag på 40 miljoner euro och 2017 anslag på 57 miljoner euro. För de administrativa verksamhetsutgifter som överförs från forskningsinstituten reserveras en andel för verksamhetsutgifterna för rådet för strategisk forskning. Dessutom överförs till förvaltningen av rådet för strategisk forskning från

Innovationsfinansieringsverket Tekes och Akademien anslag som motsvarar utgifterna för förvaltningen av forskningsanslagen, från Tekes för forskningsanslaget 10 000 000 euro en andel på 143 000 euro och från Akademien för forskningsanslaget 7 500 000 euro en andel på 202 000 euro. Det föreslås att det i statsbudgeten för år 2015 inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde grundas ett nytt moment 29.40.54 finansiering av strategisk forskning för de anslag som fördelas av rådet för strategisk forskning och förvaltas av Finlands Akademi. För momentet föreslås bevilningsfullmakt och det är ett förslagsanslagsmoment. Detta budgeteringsförfarande möjliggör finansiering av projekt som pågår flera år, t.ex. 3-6 år.

Finansieringen samlas in stegvis 2015—2017 enligt principbeslutets bilaga 1 från femton statliga forskningsinstitut (52,5 miljoner euro), Finlands Akademi (7,5 miljoner euro) och Innovationsfinansieringsverket Utvecklingscentralen Tekes (10 miljoner euro). Minskningarna för forskningsinstituten är fram till 2017 följande: Statens ekonomiska forskningscentral 0,728 miljoner euro, Institutet för de inhemska språken 0,174 miljoner euro, Forskningscentralen för jordbruk och livsmedels ekonomi 5,984 miljoner euro, Livsmedelssäkerhetsverket 0,142 miljoner euro, Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet 1,651 miljoner euro, Skogsforskningsinstitutet 7,706 miljoner euro, Geodetiska institutet 0,959 miljoner euro, Meteorologiska institutet 3,462 miljoner euro, VTT Teknologiska forskningscentralen 16,566 miljoner euro, Mätteknikcentralen 0,408 miljoner euro, Strålsäkerhetscentralen 1,314 miljoner euro, Institutet för hälsa och välfärd 5,753 miljoner euro, Arbetshälsoinstitutet 3,143 miljoner euro och Finlands Miljöcentral 2,450 miljoner euro. I anslaget för utgifterna för beviljningen och dess användning ingår en inbesparing i sektorforskningen på 3 miljoner euro och en anpassningsinbesparing på 10 miljoner euro. Statens forskningsinstitut bör anpassa sin verksamhet till minskningen av de resurser som kommer via statsbudgeten. Det torde i vissa fall betyda uppsägningar före år 2017. Det nya finansieringsinstrumentet ändrar betydligt strukturen för finansieringen av forskningsinstituten så att särskilt

den utomstående finansieringen av forskningsinstituten får större betydelse i framtiden.

Anslagen för förvaltningskostnaderna för strategisk forskning (1 714 000 euro år 2015) budgeteras på moment 29.40.01 som en del av verksamhetsutgifterna för Finlands Akademi och de minskar fullmakten och anslagen på det nya momentet 29.40.54. Avsikten är att förvaltningskostnaderna för rådet för strategisk forskning inte ska överstiga 3 % av hela det belopp, 57 miljoner euro som årligen anslås för forskningsprojekt. Förvaltningskostnadernas slutliga belopp kommer att påverkas bland annat av hur processerna för tema- och programbildningen utformas och av kostnaderna för finansieringsprocessen bl.a. av antalet temaområden och program som genomförs. Denna uppskattning baserar sig på att antalet teman är 3-6 per år. Den nya uppgiften, förvaltningsarbetet för rådet för strategisk forskning, kommer enligt Akademiens uppskattning år 2015 att öka Akademiens årsverken med högst 16 årsverken. Utvärderingskostnaderna för den strategiska forskningsfinansieringen ska betalas ur forskningsanslagen, dvs. från det nya momentet 29.40.54. Motsvarande förfarande används också inom Akademiens övriga forskningsfinansiering. Dessutom torde i budgettexten för det nya momentet intas en reservation att anslaget får användas för löneutgifter för personal, motsvarande högst 2 årsverken, för program som finansieras av Finlands Akademi. På detta sätt bereder man sig, med tanke på de program som rådet för strategisk forskning finansierar, på viktiga men oförutsebara uppgifter av projektnatur.

Att ställningen för sakkunniggruppen för forskningsinfrastrukturer förändras så att den ombildas till en kommitté för forskningsinfrastrukturer och bestämmelserna om kommittén inskrivs i lagen har inga ekonomiska konsekvenser. Kommittén för forskningsinfrastrukturer har till uppgift att förvalta statsbudgetens moment för finansiering av forskningsinfrastrukturprojekt (29.40.22), och denna proposition medför inga förändringar i detta. Förvaltningen sköts med Finlands Akademiens nuvarande förvaltningsresurser, som Akademien tidigare använt för denna verksamhet.

I sammansättningen av Akademiens organ ska beaktas vad som bestäms i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986).

4 Beredningen av propositionen

4.1 Beredningskedan och beredningsmaterial

Efter principbeslutet om forskningsinstitutet och den internationella utvärderingen av Finlands Akademi tillsatte undervisnings- och kulturministeriet 25.10.2013 en styrgrupp på bred bas för att följa upp beredningen av grundandet av det råd för strategisk forskning som avses i statsrådets principbeslut 5.9.2013. I styrgruppen ingick representanter för undervisnings- och kulturministeriet, statsrådets kansli, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf, rådet för direktörerna för forskningsinstitutet, kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Finlands Akademi, Innovationsfinansieringsverket Tekes, Finlands universitetsrektors råd Unifi ry, finansministeriet och miljöministeriet. Styrgruppen ordnade 16.12.2013 ett möte för framförande av åsikter om ändringar i lagen om Akademin. Till detta tillfälle inbjöds ministerierna, forskningsinstitutet, yrkeshögskolorna, Arene ry, Näringslivets centralförbund, Teknologindustri ry, Sitra, Finlands Akademi, Tekes, forsknings- och innovationsrådet, Unifi ry, universitetet och personalorganisationerna Pardia, JUKO och JHL som representerar Finlands Akademi. Dessutom informerades intressentgrupperna om videoinspelningen av mötet.

Ändringarna av lagen om Akademin har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet som tjänsteuppdrag. Undervisnings- och kulturministeriet sände ändringarna i Akademi lagen på remiss till Finlands Akademi, ministerierna, statens forskningsinstitut, yrkeshögskolorna, Polisyrkeshögskolan, Arene ry, Näringslivets centralförbund, Sitra, Innovationsfinansieringsverket Tekes, Forsknings- och innovationsrådet, Unifi ry, universitetet, Försvarshögskolan, Akava rf, För-

bundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf, Löntagargruppen Pardia rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Tjänstemannacentralorganisationen STTK ry, arkivverket, Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU, Finlands Kommunförbund rf, Vetenskapliga samfundens delegation, Depåbiblioteket, Statens revisionsverk, Näringslivets forskningsinstitut, Löntagarnas forskningsinstitut, Pellervo ekonomisk forskning, Forskarförbundet, Finlands Akademi personalförening och Teknologindustri ry. Under remissbehandlingen ordnade styrgruppen 23.1.2014 ett andra diskussionsmöte om reformen. Beredningsmaterialet har funnits till påseende på undervisnings- och kulturministeriets webbsidor.

4.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Sammanlagt 58 remissyttranden gavs om förslaget. Ett sammandrag över utlåtandena har publicerats på undervisnings- och kulturministeriets webbsida (på finska). I utlåtandena anses lagförslaget väl motsvara riktlinjerna i principbeslutet. Enligt utlåtandena anses det mycket viktigt att en kommitté för forskningsinfrastruktur grundas. I de avgivna remissyttrandena gäller kritiken och de avvikande åsikterna när det gäller lagförslaget särskilt sammansättningen av Akademiens styrelse och rådet för strategisk forskning. Många av dem som representerar vetenskapssamfundet uppfattar den nya sammansättning som föreslagits för styrelsen som främmande och anser det inte motiverat att ändra de vetenskapliga rådets ordförandes ställning i styrelsen. Också rådet för strategisk forskning och dess uppgifter, sammansättning och förhållande till statsrådet kritiserade i många remissyttranden. I många yttranden betonades att det är viktigt att vetenskapssamfundet hörs vid beslutsfattandet.

På basis av remissyttrandena har paragraferna och särskilt motiveringarna i lagförslaget ändrats eller preciserats på många punkter. I motiveringarna har målet bland annat varit att närmare förklara vilka uppgifter rådet för strategisk forskning har, vilket dess

förhållande till statsrådet är och hurdan processen för utnämning av medlemmarna är. Ändringar i paragraferna har gjorts i bestämmelserna om kommittén för forskningsinfrastruktur, rådet för strategisk forskning och jäv för medlemmarna i olika organ. Dessutom föreslås ändringar av teknisk natur i 12 § i lagen. De remissyttranden som kommit in och de ändringsbehov de föranleder behandlades också i styrgruppen.

5 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Då forskningsfinansiering behandlas i rådet för strategisk forskning och beslut fattas om centrala tema- och prioriteringsområden behövs samarbete mellan olika ministerier. Detta samarbete som samordnas av statsrådets kansli torde kräva ändringar i reglementet för statsrådet (262/2003) och i statsrådets förordning om statsrådets kansli (393/2007).

DETALJMOTIVERING

1 Motiveringar till lagförslaget

1 §. Administrativ ställning. På grund av att ministeriets namn ändrats föreslås att paragrafen ändras så att ministeriets namn uppdateras till sin nuvarande form undervisnings- och kulturministeriet.

2 §. Uppgifter. På grund av att ministeriets namn ändrats föreslås att 5 punkten i paragrafen ändras så att ministeriets namn uppdateras till sin nuvarande form undervisnings- och kulturministeriet.

3 §. Styrelsen. Styrelsens sammansättning ändras så att styrelsen utom ordföranden har minst fem och högst sju medlemmar. Det föreslås att ordförandena för de vetenskapliga forskningsråden inte längre i framtiden ska vara medlemmar i styrelsen, men för att förbättra informationsgången och samordnandet av Akademiens arbete ska de ha närvaro- och yttranderätt vid styrelsens möten. Akademiens generaldirektör är inte heller längre medlem i styrelsen, utan generaldirektören svarar för beredningen, föredragningen och verkställandet av de ärenden som behandlas i styrelsen. Detta betyder inte att generaldirektören borde föredra alla ärenden i styrelsen men han eller hon ansvarar för att ärendena bereds tillräckligt väl också då andra tjänstemän vid Akademi föredrar ärenden för styrelsen.

Utnämningen av medlemmar i styrelsen och förordnandet av ordförande och viceordförande för styrelsen ingår liksom nu i statsrådets befogenheter. Också förutsättningarna för att en person ska kunna vara medlem i styrelsen förblir oförändrade. Det är nästan regel att också personalen är företräd i styrelserna och direktionerna för statens verk och inrättningar. Mandatet för styrelsen för Finlands Akademi avviker emellertid från mandatet för motsvarande organ i sedvanliga ämbetsverk. Det beslutsfattande som Akademiens styrelse utövar gäller huvudsakligen strategiska vetenskapspolitiska frågor och forskningsfinansiering medan de frågor som är viktiga med tanke på Akademiens personal i första hand gäller verksamheten inom förvaltningsämbetet. Personalens representation

bör därför tryggas genom interna åtgärder inom förvaltningsämbetet.

4 §. Styrelsens uppgifter. På grund av att ministeriets namn ändrats föreslås att 1 punkten i paragrafen uppdateras så att ministeriets namn ändras till undervisnings- och kulturministeriet.

Till paragrafen fogas en ny punkt 2, enligt vilken styrelsen har till uppgift att samordna det arbete som utförs av de vetenskapliga forskningsråden, rådet för strategisk forskning och kommittén för forskningsinfrastruktur. Avsikten är att garantera det inte finns överlappande funktioner i dessa organs verksamhet.

I 5 punkten i paragrafen, som i den nuvarande lagen är 4 punkten, bestäms att styrelsen har till uppgift att fördela anslagen för de vetenskapliga forskningsråden och det nya lagstadgade organet, kommittén för strategisk forskning, samt för olika ändamål.

5 a §. Kommittén för forskningsinfrastruktur. Syftet med att grunda en kommitté för forskningsinfrastruktur vid Finlands Akademi är att etablera en forskningsinfrastrukturpolitik som utgör en helhet och som är mera transparent, integrerar olika branscher och har större framsyn. Undervisnings- och kulturministeriet har genom sitt beslut (OKM/15/500/2011, ersatt med beslut OKM/4/500/2013), gett Finlands Akademi i uppgift att tillsätta en nationell sakkunniggrupp på bred bas samt att förvalta finansieringen av forskningsinfrastrukturprojekt med de medel som anvisats i statsbudgeten (moment 29.40.22 år 2014). Eftersom det i kommitténs uppgifter också ingår befogenheter som gäller finansieringsbeslut anses det motiverat att kommitténs uppgifter regleras i lag.

Kommittén för forskningsinfrastruktur ska följa upp och utveckla den nationella och internationella forskningsinfrastrukturverksamheten, lägga fram förslag för godkännande av Akademiens styrelse om en långsiktig plan för forskningsinfrastrukturerna samt besluta om valet och uppföljningen av forskningsinfrastrukturprojekt. Valet av projekt

innebär att kommittén för forskningsinfrastruktur beslutar om finansieringen av projektet.

För att garantera att kommittén för forskningsinfrastruktur ska kunna arbeta smidigt, hantera den nationella helhet som forskningsinfrastrukturerna utgör samt snabbt kunna reagera på föränderliga behov utser Finlands Akademi kommittén efter att ha hört undervisnings- och kulturministeriet. Finlands Akademi har våren 2012 tillsatt en nationell sakkunniggrupp för forskningsinfrastruktur för en mandatperiod som går ut 31.12.2015. För att garantera verksamhetens kontinuitet är det ändamålsenligt att Finlands Akademi då denna lag träder i kraft utnämner medlemmarna i sakkunniggruppen för forskningsinfrastruktur att fortsätta som medlemmar i kommittén för forskningsinfrastruktur fram till utgången av 2015.

Av kommitténs ordförande och medlemmar förutsätts att de har mångsidig erfarenhet av verksamhet i organisationer inom forsknings- och innovationssystemet samt kännedom om forskningsinfrastrukturers betydelse och att de är erkända forskare eller sakkunniga inom vetenskapspolitik.

Kommittén för forskningsinfrastruktur har till uppgift att stöda Finlands Akademis vetenskapspolitiska sakkunniguppdrag. Kommittén har således en annan roll än de vetenskapliga råden. Därför kunde anställda vid Finlands Akademis förvaltningsämbete höra till kommittén som ordförande eller medlemmar för att garantera att dess uppgifter samordnas. Akademis styrelse beslutar om antalet medlemmar i kommittén och utser medlemmarna för en mandatperiod på högst tre år.

5 b §. Rådet för strategisk forskning. Rådet för strategisk forskning verkar i anslutning till Finlands Akademi. I paragrafens 1 mom. bestäms rådets uppgifter. Rådet ska lägga fram initiativ för statsrådet om centrala tema- och prioritetsområden för strategisk forskning. Rådet beslutar på basis av statsrådets beslut om programstrukturen för den strategiska forskningen. Avsikten är att det årligen ska fattas beslut om tema- och prioritetsområdena och den programstruktur som baserar sig på dem. Rådet kommer också att ha befogenheter när det gäller valet av forsknings-

projekt. Valet av projekt innebär att rådet för strategisk forskning beslutar om finansieringen av projektet.

I enlighet med paragrafens 1 mom. 3 punkten ska rådet vid valet av projekt utvärdera deras samhälleliga betydelse, genomslagskraft och forskningens kvalitet. I enlighet med de allmänna principerna för offentlig forskningsfinansiering beslutar Finlands Akademi om de godtagbara kostnaderna, som ersätts till fullt belopp. Finansiering kan också beviljas i form av nationell motfinansiering för EÜ-projekt och andra internationella forskningsfinansiärens projekt, om projektet svarar mot de tema- och prioritetsområden och programstrukturer som statsrådet bestämt. Dessutom ska rådet enligt 1 mom. 4 punkten svara för uppföljningen av forskningsprojektet och utvärderingen av deras genomslagskraft.

Enligt paragrafens 2 mom. ska rådet utom ordföranden ha åtta medlemmar som utnämns av statsrådet efter föredragning av undervisnings- och kulturministeriet. Undervisnings- och kulturministeriet inbegär på bred bas förslag till medlemmar från centrala aktörer, såsom högskolor, forskningsinstitut, ministerier och andra företrädare för arbetslivet. Rådets medlemmar ska vara antingen erkända forskare eller sakkunniga inom forskning, som företräder dem som utnyttjar forskningen. Dessutom ska det i rådet finnas erfarenhet av ledning av omfattande förändring inom förvaltningen eller näringslivet och annat arbetsliv eller inom forskning. I fråga om rådets sammansättning förutsätts dubbel majoritet, dvs. majoriteten av medlemmarna ska vara erkända forskare och likaså ska majoriteten av medlemmarna företräda dem som utnyttjar forskningen. I praktiken innebär det att en del av medlemmarna både ska vara erkända forskare och sakkunniga som företräder dem som utnyttjar forskningen. De kan t.ex. vara anställda vid forskningsinstitut eller inom den övriga offentliga förvaltningen och näringslivet. Ordföranden och medlemmarna ska enligt paragrafens 3 mom. utses för en mandatperiod på högst tre år och för en fortsatt period på högst tre år.

Rådet för strategisk forskning utnyttjar, då det verkar i anslutning till Finlands Akademi, förvaltningstjänster som produceras av Fin-

lands Akademis förvaltningsämbete och följer Finlands Akademis styrelses beslut om förvaltningsämbetet samt förvaltningsämbetets praxis. Rådets verksamhet sköts av tjänstemän som hör till förvaltningsämbetets personal. Lagen om Finlands Akademi tillämpas på rådets verksamhet, beslutsfattande och ändringsökande.

6 §. Styrelsens sektioner. De ändringar som föreslås i paragrafen är huvudsakligen av teknisk natur och baserar sig på grundandet av de nya organ som föreslås, kommittén för forskningsinfrastruktur och rådet för strategisk forskning. De nya organen beaktas också i Akademin styrelses sektionsarbete.

8 §. Förvaltningsämbetet. Paragrafen innehåller bestämmelser om de tjänster som Akademin förvaltningsämbete producerar. Enligt nuvarande bestämmelser sköter förvaltningsämbetet Akademin och de vetenskapliga forskningsrådets förvaltning och svarar för beredningen av ärenden och för föredragning och verkställande av beslut. Det föreslås att till paragrafen fogas Akademin kommitté för forskningsinfrastruktur och det råd för strategisk forskning som verkar i anslutning till Akademin. För tydlighetens skull nämns också de vetenskapliga forskningsråden i paragrafen.

10 §. Titeln akademiker. Paragrafen innehåller bestämmelser om beviljandet av titeln akademiker. Motsvarande bestämmelse har ingått i lagen under hela den tid som Finlands Akademi har verkat i sin nuvarande form. Titeln kan tilldelas synnerligen förtjänta finländska eller utländska vetenskapsidkare. Titeln akademiker beviljas av republikens president på framställning av Finlands Akademin styrelse. Titeln kan samtidigt innehas av högst tolv inhemska vetenskapsidkare. Antalet utländska vetenskapsidkare som kan tilldelas titeln akademiker är inte begränsat. Den expedition som gäller titeln är avgiftsfri. Det föreslås att paragrafen ändras så att det högsta antalet finländska vetenskapsidkare som kan inneha titeln akademiker utökas med fyra, från tolv till sexton.

I Finlands Akademi som verkade 1948—1969 ingick tolv akademikertjänster, av vilka en del företrädde vetenskapen och en del företrädde konsten. Akademikerna beviljades utom lön också finansiering för sitt arbete.

Från 1970 har titeln akademiker varit den högsta titel för förtjänta vetenskapsidkare och konstutövare som statsmakten beviljat. Titeln är inte förbunden med någon finansiering eller andra materiella fördelar. Det högsta antalet akademiker inom vetenskap har varit oförändrat sedan år 1970.

Den finländska forskarkåren har vuxit betydligt till antalet sedan de tider då lagen om Finlands Akademi i sin nuvarande form stiftades för första gången och antalet titlar begränsades till tolv. Dessutom har nivån på den finländska vetenskapen stigit under de senaste decennierna och den forskareelit som består av forskare av hög klass har också utvidgats. Även inom de olika vetenskapssektorerna har det skett en utveckling, som lett till att det uppkommit många helt nya vetenskaps- och forskningsområden. Det finländska vetenskapssamfundet har vuxit och kvaliteten på vetenskapsutövningen har stigit sedan det högsta antalet finländska akademiker slogs fast. Genom att utöka antalet finländska akademiker ökar man också möjligheterna att utnyttja akademikernas sakkunskap och auktoritet för att stärka vetenskapens ställning i samhället.

Det högsta antalet akademiker inom konsten utökades från åtta till elva 2008, då lagen om konstnärprofessorstjänster och statens konstnärstipendier ändrades.

12 §. Närmare bestämmelser och föreskrifter. Det föreslås att i paragrafen görs de ändringar av teknisk natur, som föranleds av att nya organ grundas vid Akademin. På motsvarande sätt ändras också 2 § i förordningen om Finlands Akademi (979/2009), som innehåller närmare bestämmelser om verksamheten i Akademin och dess organ, så att den svarar mot Akademin nya organisation.

12 a §. Jäv. Det föreslås att till lagen fogas en ny 12 a §. Syftet med denna paragraf är att främja behandlingen av ärenden i Akademin organ. Att en medlem står i anställningsförhållande till ett universitet eller en annan forskningsorganisation som är part i ett ärende som behandlas i Akademin ska inte i sig göra medlemmen jävig att delta i beslutsfattandet. Vid bedömningen av eventuellt jäv bör dock alla andra grunder för jäv enligt förvaltningslagen beaktas.

2 **Ikraftträdande**

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2014 för att rådet för strategisk forskning ska kun-

na fatta beslut om finansiering från och med ingången av år 2015.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om Finlands Akademi

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Finlands Akademi (922/2009) 1—4, 6, 8, 10 och 12 § samt
fogas till lagen nya 5 a, 5 b och 12 a § som följer:

1 §

Administrativ ställning

Finlands Akademi är ett centralorgan för vetenskapsförvaltningen. Akademien hör till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde.

2 §

Uppgifter

Akademien har till uppgift att:

- 1) främja den vetenskapliga forskningen och utnyttjandet av den,
- 2) utveckla det internationella samarbetet inom vetenskapen,
- 3) vara sakkunnigorgan i frågor som gäller forskningspolitik,
- 4) bevilja finansiering för vetenskaplig forskning, forskarutbildning och utvecklande av forskningsförutsättningarna, samt
- 5) utföra andra vetenskapspolitiska sakkunniguppgifter som anges genom förordning av statsrådet eller anförtros Akademien av undervisnings- och kulturministeriet.

3 §

Styrelsen

Akademins verksamhet styrs och övervakas av en styrelse. Styrelsen har en ordförande samt minst fem och högst sju andra medlemmar. Statsrådet utnämner efter föredragning från undervisnings- och kulturministeriet styrelsens medlemmar för tre år i sänder. Medlemmarna ska ha erfarenhet av forskningsarbete och tillräcklig vetenskapspolitisk sakkunskap. Statsrådet förordnar en av styrelsens medlemmar till ordförande och en

medlem till vice ordförande. Samma person kan utnämnas till medlem av styrelsen för högst två mandatperioder i följd.

Ordförandena för de vetenskapliga forskningsråden, rådet för strategisk forskning och kommittén för forskningsinfrastruktur har närvaro- och yttranderätt vid styrelsens sammanträden.

Akademins generaldirektör svarar för beredningen, föredragningen och verksställandet av de ärenden som behandlas i styrelsen.

4 §

Styrelsens uppgifter

Akademins styrelse beslutar om ärenden som gäller

- 1) Akademins allmänna verksamhetslinjer och målsättningar med beaktande av mål som har överenskommit med undervisnings- och kulturministeriet,
- 2) samordningen av det arbete som utförs av de vetenskapliga forskningsråden, rådet för strategisk forskning och kommittén för forskningsinfrastruktur,
- 3) de vetenskapliga forskningsrådets verksamhetsområden samt främjandet av forskningsområden som är gemensamma för två eller flera forskningsråd,
- 4) planer som gäller Akademins verksamhet och ekonomi samt budgetförslag och resultatavtal,
- 5) fördelningen av anslag mellan de vetenskapliga forskningsråden och kommittén för forskningsinfrastruktur samt fördelningen för olika ändamål,
- 6) instruktionen,
- 7) godkännande av bokslut och verksamhetsberättelse,
- 8) andra ärenden som är vittsyftande eller av principiell betydelse för Akademien.

5 a §

Kommittén för forskningsinfrastruktur

Vid Akademin finns en kommitté för forskningsinfrastruktur, som har till uppgift att:

1) följa och utveckla den nationella och internationella forskningsinfrastrukturverksamheten,

2) lägga fram förslag för Akademin styrelse om en långsiktig plan för forskningsinfrastrukturerna,

3) besluta om valet av forskningsinfrastrukturprojekt och svara för uppföljningen av projekten.

Akademin styrelse utnämner efter att ha hört undervisnings- och kulturministeriet ordföranden för och de övriga medlemmarna av kommittén för forskningsinfrastruktur. Av ordföranden och de övriga medlemmarna förutsätts att de har mångsidig erfarenhet av verksamhet i organisationer inom forsknings- och innovationssystemet samt kännedom om forskningsinfrastrukturernas betydelse och att de är erkända forskare eller erkända sakkunniga inom vetenskapspolitik. Akademin styrelse beslutar om antalet medlemmar i kommittén.

Akademin utnämner medlemmarna för en mandatperiod på högst tre år.

5 b §

Rådet för strategisk forskning

I anslutning till Akademin finns ett råd för strategisk forskning, som har till uppgift att:

1) lägga fram initiativ för statsrådet om centrala tema- och prioritetsområden för strategisk forskning,

2) besluta om programstrukturen för den strategiska forskningsverksamheten med stöd av statsrådets beslut om tema- och prioritetsområden,

3) besluta om val av forskningsprojekt utifrån samhällelig betydelse, genomslagskraft och forskningens kvalitet,

4) svara för uppföljningen av forskningsprojekten och utvärderingen av deras genomslagskraft.

Statsrådet utnämner efter föredragning från undervisnings- och kulturministeriet utföranden för och åtta andra medlemmar av rådet för strategisk forskning. I rådet ska det finnas erkända forskare samt erkända sakkunniga inom forskning vilka ska företräda dem som använder forskningen. Dessutom ska det i rådet finnas erfarenhet av ledning av omfattande förändring inom förvaltningen eller näringslivet och annat arbetsliv eller inom forskning.

Rådets medlemmar utnämns för en mandatperiod på högst tre år och en ytterligare period på högst tre år.

6 §

Styrelsens sektioner

Ett ärende som hör till området för två eller flera forskningsråd eller till området för ett eller flera forskningsråd och kommittén för forskningsinfrastruktur kan genom beslut av Akademin styrelse överföras till en av styrelsen tillsatt sektion för behandling och avgörande. Endast ordföranden för och övriga medlemmar i styrelsen och i forskningsråden, i kommittén för forskningsinfrastruktur och i rådet för strategisk forskning kan förordnas till medlemmar i sektionen.

8 §

Förvaltningsämbetet

Akademin har ett förvaltningsämbete som sköter förvaltningen av Akademin, de vetenskapliga råden, kommittén för forskningsinfrastruktur samt rådet för strategisk forskning och svarar för beredningen av ärenden samt för föredragningen och verkställigheten av besluten.

10 §

Titeln akademiker

Republikens president kan på framställning av styrelsen för Finlands Akademi tilldela synnerligen förtjänta finländska eller utländska vetenskapsidkare titeln akademiker. Denna titel får samtidigt innehas av högst

sexton finländska vetenskapsidkare. Den expedition som gäller titeln är avgiftsfri.

12 a §

Jäv

12 §

Närmare bestämmelser och föreskrifter

Närmare bestämmelser om Akademiens uppgifter, styrelse, vetenskapliga forskningsråd, kommitté för forskningsinfrastruktur, råd för strategisk forskning och verksamhet, avgörande av ärenden och Akademiens personal utfärdas genom förordning av statsrådet.

Till den del som det inte ska föreskrivas genom förordning av statsrådet om de frågor som avses i 1 mom. kan föreskrifter om dem utfärdas i den instruktion som godkänns av Akademiens styrelse.

Närmare föreskrifter om förvaltningsämbetet för Akademien och förvaltningsämbetets interna verksamhet utfärdas i arbetsordningen som fastställs av generaldirektören.

En medlem i ett organ inom Akademien är inte jävig att behandla ett ärende enbart på den grund att han eller hon står i anställningsförhållande till ett universitet eller en annan forskningsorganisation som är part i ärendet. En medlem i ett organ är dock jävig om han eller hon med stöd av sitt anställningsförhållande föredragit eller i övrigt på motsvarande sätt behandlat ett ärende.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Mandatperioden för medlemmarna i den Akademistyreelse och det råd för strategisk forskning som utnämns första gången efter ikraftträdandet av denna lag löper ut den 31 december 2018.

Den begränsning av mandatperioderna som anges i 3 § 1 mom. ska inte tillämpas på dem som är medlemmar av styrelsen vid lagens ikraftträdande.

Helsingfors den 3 april 2014

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Undervisningsminister *Krista Kiuru*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av lagen om Finlands Akademi

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Finlands Akademi (922/2009) 1 – 4, 6, 8, 10 och 12 § samt
fogas till lagen nya 5 a, 5 b och 12 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

1§

Administrativ ställning

Administrativ ställning

Finlands Akademi är ett centralorgan för vetenskapsförvaltningen. Akademien hör till undervisningsministeriets förvaltningsområde.

Finlands Akademi är ett centralorgan för vetenskapsförvaltningen. Akademien hör till *undervisnings- och kulturministeriets* förvaltningsområde.

2 §

2 §

Uppgifter

Uppgifter

Akademien har till uppgift att

- 1) främja den vetenskapliga forskningen och utnyttjandet av den,
- 2) utveckla det internationella samarbetet inom vetenskapen,
- 3) vara sakkunnigorgan i frågor som gäller forskningspolitik,
- 4) bevilja finansiering för vetenskaplig forskning, forskarutbildning och utveckling av forskningsförutsättningarna, samt
- 5) utföra andra vetenskapspolitiska sakkunniguppgifter som anges genom förordning av statsrådet eller anförtros Akademien av undervisningsministeriet.

Akademien har till uppgift att:

- 1) främja den vetenskapliga forskningen och utnyttjandet av den,
- 2) utveckla det internationella samarbetet inom vetenskapen,
- 3) vara sakkunnigorgan i frågor som gäller forskningspolitik,
- 4) bevilja finansiering för vetenskaplig forskning, forskarutbildning och *utvecklande* av forskningsförutsättningarna, samt
- 5) utföra andra vetenskapspolitiska sakkunniguppgifter som anges genom förordning av statsrådet eller anförtros Akademien av *undervisnings- och kulturministeriet*.

3 §

3 §

Styrelsen

Styrelsen

Akademins verksamhet styrs och övervakas av en styrelse. Till styrelsen hör generaldirektören och ordförandena för de vetenskapliga

Akademins verksamhet styrs och övervakas av en styrelse. *Styrelsen har en ordförande samt minst fem och högst sju andra*

forskningsråden samt tre av statsrådet för tre år i sänder förordnade medlemmar med erfarenhet av forskningsarbete och tillräcklig vetenskapspolitisk sakkunskap. Bland de sistnämnda förordnar statsrådet styrelsens ordförande och vice ordförande. Samma person kan utses till medlem i styrelsen för högst två mandatperioder i följd.

medlemmar. Statsrådet utnämner efter föredragning från undervisnings- och kulturministeriet styrelsens medlemmar för tre år i sänder. Medlemmarna ska ha erfarenhet av forskningsarbete och tillräcklig vetenskapspolitisk sakkunskap. Statsrådet förordnar en av styrelsens medlemmar till ordförande och en medlem till vice ordförande. Samma person kan utnämnas till medlem av styrelsen för högst två mandatperioder i följd.

Ordförandena för de vetenskapliga forskningsråden, rådet för strategisk forskning och kommittén för forskningsinfrastruktur har närvaro- och yttranderätt vid styrelsens sammanträden.

Akademins generaldirektör svarar för beredningen, föredragningen och verksställandet av de ärenden som behandlas i styrelsen.

4 §

Styrelsens uppgifter

Akademins styrelse beslutar om ärenden som gäller

1) Akademinns allmänna verksamhetslinjer och målsättningar med beaktande av mål som har överenskommit med undervisningsministeriet,

2) de vetenskapliga forskningsrådets verksamhetsområden samt främjandet av forskningsområden som är gemensamma för två eller flera forskningsråd,

3) planer som gäller Akademinns verksamhet och ekonomi samt budgetförslag och resultatavtal,

4) fördelningen av anslag för de vetenskapliga forskningsråden och olika ändamål,

5) instruktionen,

6) godkännande av bokslut och verksamhetsberättelse, samt

7) övriga ärenden som är vittsyftande eller av principiell betydelse för Akademin.

4 §

Styrelsens uppgifter

Akademins styrelse beslutar om ärenden som gäller

1) Akademinns allmänna verksamhetslinjer och målsättningar med beaktande av mål som har överenskommit med *undervisnings- och kulturministeriet,*

2) *samordningen av det arbete som utförs av de vetenskapliga forskningsråden, rådet för strategisk forskning och kommittén för forskningsinfrastruktur,*

3) *de vetenskapliga forskningsrådets verksamhetsområden samt främjandet av forskningsområden som är gemensamma för två eller flera forskningsråd,*

4) *planer som gäller Akademinns verksamhet och ekonomi samt budgetförslag och resultatavtal,*

5) *fördelningen av anslag mellan de vetenskapliga forskningsråden och kommittén för forskningsinfrastruktur samt fördelningen för olika ändamål,*

6) *instruktionen,*

7) *godkännande av bokslut och verksamhetsberättelse,*

8) *andra ärenden som är vittsyftande eller av principiell betydelse för Akademin.*

5 a §

Kommittén för forskningsinfrastruktur

Vid Akademien finns en kommitté för forskningsinfrastruktur, som har till uppgift att:

1) följa och utveckla den nationella och internationella forskningsinfrastrukturverksamheten,

2) lägga fram förslag för Akademiens styrelse om en långsiktig plan för forskningsinfrastrukturerna,

3) besluta om valet av forskningsinfrastrukturprojekt och svara för uppföljningen av projekten.

Akademiens styrelse utnämner efter att ha hört undervisnings- och kulturministeriet ordföranden för och de övriga medlemmarna av kommittén för forskningsinfrastruktur. Av ordföranden och de övriga medlemmarna förutsätts att de har mångsidig erfarenhet av verksamhet i organisationer inom forsknings- och innovationssystemet samt kännedom om forskningsinfrastrukturernas betydelse och att de är erkända forskare eller erkända sakkunniga inom vetenskapspolitik. Akademiens styrelse beslutar om antalet medlemmar i kommittén.

Akademien utnämner medlemmarna för en mandatperiod på högst tre år.

5 b §

Rådet för strategisk forskning

I anslutning till Akademien finns ett råd för strategisk forskning, som har till uppgift att:

1) lägga fram initiativ för statsrådet om centrala tema- och prioriteringsområden för strategisk forskning,

2) besluta om programstrukturen för den strategiska forskningsverksamheten med stöd av statsrådets beslut om tema- och prioriteringsområden,

3) besluta om val av forskningsprojekt utifrån samhällsrelaterad betydelse, genomslagskraft och forskningens kvalitet,

4) svara för uppföljningen av forskningsprojekten och utvärderingen av deras genomslagskraft.

Statsrådet utnämner efter föredragning från undervisnings- och kulturministeriet ut-

föranden för och åtta andra medlemmar av rådet för strategisk forskning. I rådet ska det finnas erkända forskare samt erkända sakkunniga inom forskning vilka ska företräda dem som använder forskningen. Dessutom ska det i rådet finnas erfarenhet av ledning av omfattande förändring inom förvaltningen eller näringslivet och annat arbetsliv eller inom forskning.

Rådets medlemmar utnämns för en mandatperiod på högst tre år och en ytterligare period på högst tre år.

6 §

Styrelsens sektioner

Ett ärende som hör till två eller flera forskningsråds områden kan genom beslut av Akademiens styrelse överföras till en av styrelsen tillsatt sektion för behandling och avgörande. Endast medlemmar i styrelsen och medlemmar i forskningsråden kan förordnas till medlemmar i sektionen.

8 §

Förvaltningsämbetet

Akademien har ett förvaltningsämbete som sköter Akademiens förvaltning och ansvarar för beredningen och föredragningen av ärenden som hör till Akademien samt för verkställigheten av besluten.

10 §

Titeln akademiker

Republiken president kan på framställning av Akademiens styrelse tilldela synnerligen förtjänta finländska eller utländska vetenskapsidkare titeln akademiker. Denna titel får samtidigt innehas av högst tolv finländska vetenskapsidkare. Den expedition som gäller ti-

6 §

Styrelsens sektioner

Ett ärende som hör till området för två eller flera forskningsråd eller till området för ett eller flera forskningsråd och kommittén för forskningsinfrastruktur kan genom beslut av Akademiens styrelse överföras till en av styrelsen tillsatt sektion för behandling och avgörande. Endast ordföranden för och övriga medlemmar i styrelsen och i forskningsråden, i kommittén för forskningsinfrastruktur och i rådet för strategisk forskning kan förordnas till medlemmar i sektionen.

8 §

Förvaltningsämbetet

Akademien har ett förvaltningsämbete som sköter förvaltningen av Akademien, de vetenskapliga råden, kommittén för forskningsinfrastruktur samt rådet för strategisk forskning och svarar för beredningen av ärenden samt för föredragningen och verkställigheten av besluten.

10 §

Titeln akademiker

Republiken president kan på framställning av styrelsen för Finlands Akademi tilldela synnerligen förtjänta finländska eller utländska vetenskapsidkare titeln akademiker. Denna titel får samtidigt innehas av högst sexton finländska vetenskapsidkare. Den ex-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

teln är avgiftsfri.

petition som gäller titeln är avgiftsfri.

12 §

12 §

*Närmare bestämmelser och föreskrifter**Närmare bestämmelser och föreskrifter*

Närmare bestämmelser om Akademin uppgifter, styrelse och vetenskapliga forskningsråd, avgörande av ärenden och personal utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närmare bestämmelser om Akademin uppgifter, styrelse, vetenskapliga forskningsråd, kommitté för forskningsinfrastruktur, råd för strategisk forskning och verksamhet, avgörande av ärenden och Akademin personal utfärdas genom förordning av statsrådet.

Till den del som det inte ska föreskrivas genom förordning av statsrådet om de frågor som avses i 1 mom. kan föreskrifter om dem utfärdas i den instruktion som godkänns av Akademin styrelse.

Till den del som det inte ska föreskrivas genom förordning av statsrådet om de frågor som avses i 1 mom. kan föreskrifter om dem utfärdas i den instruktion som godkänns av Akademin styrelse.

Närmare föreskrifter om förvaltningsämbetet för Akademin och förvaltningsämbetets interna verksamhet utfärdas i arbetsordningen som fastställs av generaldirektören.

Närmare föreskrifter om förvaltningsämbetet för Akademin och förvaltningsämbetets interna verksamhet utfärdas i arbetsordningen som fastställs av generaldirektören.

12 a §***Jäv***

En medlem i ett organ inom Akademin är inte jävig att behandla ett ärende enbart på den grund att han eller hon står i anställningsförhållande till ett universitet eller en annan forskningsorganisation som är part i ärendet. En medlem i ett organ är dock jävig om han eller hon med stöd av sitt anställningsförhållande föredragit eller i övrigt på motsvarande sätt behandlat ett ärende.

—————
Denna lag träder i kraft den 20 .

Mandatperioden för medlemmarna i den Akademistyrelse och det råd för strategisk forskning som utnämns första gången efter ikraftträdandet av denna lag löper ut den 31 december 2018.

Den begränsning av mandatperioderna som anges i 3 § 1 mom. ska inte tillämpas på dem som är medlemmar av styrelsen vid lagens ikraftträdande.

—————

Statsrådets förordning

om ändring av förordningen om Finlands Akademi

Given i Helsingfors den _____ 2014

I enlighet med statsrådets beslut
ändras i förordningen om Finlands Akademi (979/2009) den svenska språkdräkten i förordningens rubrik samt 2 och 6 § som följer:

Statsrådets förordning om Finlands Akademi

2 §

Verksamheten i styrelsen, de vetenskapliga forskningsråden, kommittén för infrastruktur och rådet för strategisk forskning

Styrelsen, de vetenskapliga forskningsråden, kommittén för infrastruktur och rådet för strategisk forskning sammanträder på kallelse av ordföranden eller vice ordföranden. Ett sammanträde är beslutfört när ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande.

Ärendena avgörs med enkel röstmajoritet. Om rösterna faller lika, gäller den mening som sammanrådets ordförande omfattar som beslut.

I styrelsen och i de övriga organ som nämns i 1 mom. avgörs ärendena på föredragning.

Till ordföranden och de övriga medlemmarna i styrelsen, de vetenskapliga forskningsråden, kommittén för infrastruktur och

rådet för strategisk forskning betalas ett månatligt arvode som fastställs av undervisnings- och kulturministeriet. Till ordföranden och de övriga medlemmarna i en sektion eller kommitté som tillsatts av styrelsen kan för medlemskap i sektionen betalas ett arvode, som fastställs av Akademien.

6 §

Tjänstledighet

Generaldirektören beviljas tjänstledighet av undervisnings- och kulturministeriet. Tjänstledighet för längre tid än ett år beviljas dock av statsrådet.

Tjänstledighet för övriga tjänstemän och motsvarande befrielse från uppgifterna för personal i arbetsavtalsförhållande beviljas av generaldirektören, om inte något annat bestäms i arbetsordningen

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2014.

Helsingfors den _____ 2014